

Brain-be 2.0

Belgian Research Action through Interdisciplinary Networks

POLICY BRIEF

Policy Brief n° 1

REGUIDE – A Holistic, Restorative, and Gendered Approach to Guide Returnees to their Home Country: Voicing the experience of children and their (foster) parents about the (re)-integration process into society

Dit project vertrekt vanuit vier jaar samenwerking met 16 Belgische vrouwen en 35 kinderen die terugkeerden uit de Koerdische detentiekampen in Noordoost-Syrië. Vanuit hun ervaringen werd kennis opgebouwd over de uitdagingen en mogelijkheden bij hun opvang en (re-)integratie in België. De vrouwen en kinderen werden vaak geconfronteerd met stigmatisering, wantrouwen en een beleid dat hun herstel bemoeilijkte. Toch toonden hun verhalen en de inzet van enkele hulpverleners dat herstel mogelijk is wanneer vertrouwen, menselijkheid en relationele ethiek centraal staan. Het onderzoek legt bloot hoe polariserende discoursen maatschappelijke schade veroorzaken en hoe noodzakelijk het is dat de zorg- en hulpverlening hier bewust mee omgaat. Herstel en (re-)integratie worden alleen mogelijk wanneer hulpverlening vertrekt vanuit menselijkheid, wederzijds vertrouwen en relationele ethiek in plaats van deze vrouwen en kinderen vanuit een vijandig wij-zij denken te categoriseren, te problematiseren en te reduceren tot staatsgevaarlijke terroristen.

Context en onderzoeksvraag(en)

De repatriëring van Belgische vrouwen en kinderen uit de Koerdische detentiekampen (2019–2024) vond plaats binnen een sterk gepolariseerd maatschappelijk en politiek klimaat. In het publieke debat overheersten vragen over nationale veiligheid, radicalisering, indoctrinatie en ernstige traumatisering van kinderen en de risico's van hun terugkeer. Deze context beïnvloedde niet alleen het politieke beleid, maar ook de manier waarop justitie, hulpverlening en media de gezinnen benaderden.

Tussen 2019 en 2024 keerden 20 vrouwen en 49 kinderen terug, waarvan 16 moeders en 35 kinderen van nabij werden gevolgd in dit onderzoek. Het doel was om vanuit het perspectief van de vrouwen, kinderen en families hun (re-)integratieproces in België te begrijpen, door samen te onderzoeken hoe zij de terugkeer, opvang en hervatting van hun leven hebben ervaren en welke factoren hun herstel hebben bevorderd of belemmerd.

Voornaamste bevindingen

De maatschappelijke en politieke beeldvorming van de teruggekeerde vrouwen en kinderen als “staatsgevaarlijk” of “geradicaliseerd” bleek onjuist, maar had intussen wel verregaande gevolgen. Dit hardnekkige vijandsbeeld beïnvloedde hun behandeling, tastte hun waardigheid aan en ondermijnde hun kansen op herstel. De onmiddellijke scheiding van moeders en kinderen bij aankomst in België werd voor velen een nieuw trauma, terwijl de trage en vaak inconsistente procedures voor hereniging het vertrouwen verder aantastten en gevoelens van angst, verlies en onveiligheid versterkten.

Binnen justitie, jeugdzorg en hulpverlening ontbrak een coherent beleid, waardoor grote regionale verschillen ontstonden en beslissingen werden genomen, die vaak werden gestuurd door wantrouwen en controle. Toch lieten sommige situaties zien dat herstel wel mogelijk was, daar waar gekozen werd voor een open, mensgerichte en relationele benadering ontstond wederzijds vertrouwen, stabiliteit en ruimte voor psychologisch herstel.

De verwachting dat vrouwen en kinderen zich meteen zouden aanpassen en functioneren hield weinig rekening met hun jarenlange blootstelling aan geweld, verlies en ontheemding. De druk om hun leven onmiddellijk te hervatten en opnieuw mee te draaien in de samenleving liet nauwelijks ruimte voor herstel, waardoor velen dreigden vast te lopen. Het gebrek aan aandacht voor hun achtergrond en ervaringen maakte dat onvoldoende werd ingezien wat de vrouwen en kinderen nodig hadden voor een duurzame re-integratie en herstel.

Conclusie en aanbevelingen

De ervaringen van de vrouwen, hun kinderen en families tonen hoe groot de schade kan zijn wanneer beleid, justitie en hulpverlening handelen vanuit polariserende discoursen. Het dominante vijandsdenken leidde tot menselijk leed, stigmatisering en wantrouwen, en ondermijnde het vertrouwen in instellingen en in de samenleving. Deze vrouwen en kinderen waren geen bedreiging, maar slachtoffers van oorlog, geweld en verlies, die bij hun terugkeer vooral nood hadden aan veiligheid, erkenning en herstel.

Beleidsaanbevelingen:

- Erken dat het polariserende vijandsdiscours een vergissing was en investeer in maatschappelijke bewustwording over de destructieve gevolgen ervan.
- Ontwikkel een coherent en deskundig beleid voor (re-)integratie, waarin ruimte is voor herstel, verbondenheid en psychologische begeleiding.
- Vermijd scheiding van moeders en kinderen als sanctie of controlemaatregel, en herstel de band tussen hen zo snel en veilig mogelijk.
- Veranker relationele ethiek, vertrouwen en kritische zelfreflectie als uitgangspunten in opleidingen en beleid binnen justitie, zorg en hulpverlening.
- Bied vrouwen en kinderen de tijd, rust en ondersteuning om opnieuw te landen, in plaats van hen te confronteren met druk om onmiddellijk te functioneren.
- Zet meer in op preventie dan op repressie: kies voor dialoog, nabijheid en verbinding in plaats van controle en uitsluiting.

De belangrijkste les uit dit onderzoek is eenvoudig maar wezenlijk: zij die zich lieten leiden door het vijandsdiscours hebben zich vergist. Herstel en integratie kunnen alleen slagen wanneer we de moed hebben elkaar opnieuw te benaderen als mensen, niet als een dreiging.

Lees meer

[Jamaï, H., Loots, G. (2025). *Onze kinderen. De re-integratie van Belgische vrouwen en kinderen die terugkeerden uit de Koerdische detentiekampen in Noordoost Syrië tussen 2019 – 2024*. (Belspo research report). Vrije Universiteit Brussel.

Gegevens

Contact

Naam, Voornaam: Loots, Gerrit
Instelling/Afdeling: Vrije Universiteit Brussel / Sociologie
e-mail: Gerrit.loots@vub.be

Naam, Voornaam: Jamaï, Hannan
Instelling/Afdeling: Vrije Universiteit Brussel / Sociologie
e-mail: Hannan.jamai@vub.be